

UČINKOVITE ISTRAGE

SMRTI ILI ZLOSTAVLJANJA
KOJE SU UZROKOVALE SNAGE SIGURNOSTI

ODJEL ZA IZVRŠENJE
PRESUDA
EUROPSKOG SUDA ZA
LJUDSKA PRAVA
DG1

TEMATSKI
INFORMATIVNI ČLANAK

srpanj 2020.

UČINKOVITE ISTRAGE

SMRTI ILI ZLOSTAVLJANJA

KOJE SU UZROKOVALE SNAGE SIGURNOSTI

Za izradu ovog sažetka isključivo je nadležan Odjel za izvršenje presuda Europskog suda i on ni na koji način ne obvezuje Odbor ministara

1. NEOVISNOST	3
2. PRIKLADNOST	6
3. BRZINA	8
3.a. Odnos između brzine i zastare	9
4. SUDJELOVANJE ŽRTVE I KONTROLA JAVNOSTI	10
5. ISTRAŽIVANJE POSEBNIH MOTIVA ZLOČINA	12
6. NEOVISAN NADZOR NAD ISTRAGAMA	13
7. ODŠTETA ZA ŽRTVE	14
DODATAK- INDEKS PREDMETA	15

U predmetima u kojima Europski sud utvrdi povredu postupovnog aspekta članka 2. (pravo na život) i/ili 3.(zabrana mučenja) Konvencije zbog neprovedene učinkovite istrage potvrđenih ili navodnih povreda tih temeljnih prava koje su počinile snage sigurnosti, postoji trajna obveza provedbe takve istrage, što u praksi zahtijeva od vlasti brzo i *ex officio* preispitivanje spisa predmeta kako bi se izbjeglo da daljnje postupanje bude zapriječeno nastupanjem zastare i, kad je istraga i dalje provediva, njeno ponovno pokretanje ili njen nastavak.

Ovaj se informativni članak usredotočuje na slijedeće glavne elemente učinkovitosti istraga, koje je utvrdila sudska praksa Suda a nadgleda ih Odbor ministara: neovisnost, prikladnost, brzinu, istragu posebnih motiva zločina, neovisan nadzor i odštetu za žrtve. U njemu se navodi niz primjera mjera koje su države donijele i o njima izvijestile, u kontekstu izvršenja presuda Europskog suda, kako bi se zaštitila i osnažila učinkovitost istraga.

1. NEOVISNOST

Konvencija zahtijeva da istrage od samog početka provode neovisna tijela. Kako bi ispunilo taj zahtjev, istražno tijelo mora imati dovoljan stupanj neovisnosti - i institucionalne i praktične - od vlasti koje su predmet istrage. To podrazumijeva da će se pitanje neovisnosti morati razmotriti u svjetlu odnosa između državnih agenata/vlasti navodno odgovornih za događaje i onih koji provode istrage.

Pučki pravobranitelj i njegova Jedinica za sprečavanje mučenja, kao i Služba za unutarnje poslove i pritužbe kao neovisno istražno tijelo prate sve slučajeve zlostavljanja koje su navodno počinila tijela za provedbu zakona, uključujući pritužbe na nezakonite radnje i propuste državnih službenika.

ALB / Pihoni (74389/13)

[Presuda konačna dana 13./05./2018.](#)

[Akcijski plan](#)

Godine 2007. osnovana je Specijalna istražna služba (SIS), kao neovisno tijelo koje podnosi izvješća glavnom državnom odvjetniku, radi istrage djela zlostavljanja koja je navodno počinila policija. Čelnika SIS-a imenuje Predsjednik Republike, na preporuku glavnog državnog odvjetnika. Odjel za istragu mučenja SIS-a provodi preliminarne istrage u predmetima zlostavljanja. Prema izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku iz 2015. godine, pritužbe žrtava sada dovode do kaznenog progona po službenoj dužnosti, a ne više do kaznenog progona po privatnoj tužbi. Navode o zlostavljanju koje je počinila vojska istražuje Istražni odbor, institucionalno i strukturno neovisno tijelo osnovano 2014. godine.

ARM / Virabayan (40094/05)

[Presuda konačna dana 02./01./2013.](#)

[Akcijski plan](#)

Zakonom o kaznenom postupku iz 2011. godine propisana je nadležnost državnih odvjetnika za provedbu kaznene istrage navoda o zlostavljanju a postupanje policije dopušteno je samo po nalogu državnog odvjetnika.

CRO / Mader (56185/07)

[Presuda konačna dana 21./09./2011.](#)

[Akcijski plan](#)

Godine 2006. osnovano je Neovisno tijelo za istragu navoda i pritužbi protiv policije kako bi *proprio motu* provodilo istrage navoda o zlostavljanju. Ono dostavlja svoje spise i rezultate glavnom državnom odvjetniku na odlučivanje.

CYP / Shchukin i ostali (14030/03)

[Presuda konačna dana 29./10./2010.](#)

[Konačna rezolucija CM/ResDH\(2014\)93](#)

Godine 2012. osnovana je Opća inspekcija sigurnosnih snaga, neovisno tijelo za istragu zločina koje su navodno počinili policijski službenici, kako bi se omogućile neovisne istrage okolnosti smrti osumnjičenika privedenih u policiju.

CZE / Eremiasova i Pechova (23944/04)

[Presuda konačna dana 16./05./2012.](#)

[Konačna rezolucija CM/ResDH\(2014\)69](#)

Nakon izmjene ustava iz 2018. godine, glavnog državnog odvjetnika bira parlament na šest godina i on je odgovoran samo parlamentu. Nadalje, Služba državnog inspektora započela je s radom 2019. godine istražujući kaznena djela mučenja, zlostavljanja i nekoliko drugih kaznenih djela koja su počinili predstavnici organa za provedbu zakona. Državnog inspektora također bira parlament na šest godina i on odgovara samo parlamentu.

GEO / Tsintsabadze, skupina (35403/06)

[Presuda konačna dana 18./03./2011.](#)

[Akcijski plan](#)

Godine 2013. u Uredu bavarske kriminalističke policije osnovana je Središnja jedinica za unutarnju istragu koja svoje dužnosti obavlja na neovisan i objektivan način, odvojeno od svakodnevnih operativnih aktivnosti bavarske policije, osiguravajući neovisnost istraga radnji policijskih jedinica za kontrolu nereda kad članovi ne nose pločice s imenima ili druge znakove za pojedinačnu identifikaciju i kad nema video zapisa. Dakle, jedinica koja provodi istragu nije hijerarhijski, institucionalno ni praktično povezana s policijskom jedinicom optuženom za tešku povredu radne dužnosti.

*GER / Hentschel i Stark
(47274/15)*

[Presuda konačna dana
09./02./2018.](#)

[Akcijsko izvješće](#)

Godine 2015. osnovan je Ured za unutarnju sigurnost kako bi provodio istrage radnji zatvorskih službenika i službenika iz institucija podređenih Ministarstvu unutarnjih poslova, uključujući policiju. Taj je ured institucionalno neovisan od policije i zatvorskih vlasti. Nadzire ga ministar unutarnjih poslova, ima zasebni proračun, vlastite prostorije i područne jedinice.

*LVA/Holodenko, skupina
(17215/07)*

[Presuda konačna dana
04./11./2013.](#)

[Konačna rezolucija
ResDH\(2018\)382](#)

LVA / Balajevs (8347/07)

[Presuda konačna dana
28./07./2016.](#)

[Akcijsko izvješće](#)

Godine 2007. i 2011. izmijenjeni su Zakon o kaznenom postupku i Zakon o državnom odvjetništvu kako bi se nadležnost za vođenje istraga o zlostavljanju koje su navodno počinili pripadnici policije prenijela prvo na državne odvjetnike organizirane u posebnu skupinu sa zadatkom, a kasnije na novoosnovan Poseban odjel za istrage i kazneni progon službenika, osnovan unutar Državnog odvjetništva. Ovaj odjel djeluje prema načelu profesionalne i operativne autonomije i isključivo je nadležan za postupanje povodom navodnih kaznenih djela koja su počinili službenici policije, vojne policije i obavještajnih službi.

SVN / Matko (43393/98)

[Presuda konačna dana
02./02./2007.](#)

[Akcijsko izvješće](#)

*SVN / Franciska Stefancic
(58349/09)*

[Presuda konačna dana
24./01./2018.](#)

[Akcijsko izvješće](#)

Od 2015. godine, prema odluci Ureda glavnog državnog odvjetnika pri Visokom kasacijskom sudu, istrage povodom pritužbi koje se odnose na državne agente provodit će isključivo državni odvjetnici pri višim sudovima, a ne pravosudna policija. Ti su državni odvjetnici odabrani iz redova onih koji u obavljanju svojih dužnosti nisu pozvani nadgledati djelatnost pravosudne policije.

*ROM / Barbu Angheliescu
br.1 (46430/99)*

[Presuda konačna dana
05./01./2005.](#)

[Konačna rezolucija
CM/ResDH\(2016\)150](#)

Godine 2011. na Sjevernom Kavkazu osnovan je Istražni odbor kao neovisno tijelo i nasljednik Istražnog odbora unutar državnog odvjetništva kako bi se provele istrage navodnih zloporaba nakon radnji snaga sigurnosti tijekom protuterorističkih operacija. Godine 2013. izmijenjen je Zakon o kaznenom postupku kako bi se omogućilo da istražitelji neovisno poduzimaju određene istražne korake, uključujući medicinska i druga forenzička ispitivanja, prije pokretanja kaznenog postupka, tj. tijekom izvida prije istrage.

*RUS / Khashiyev i
Akayeva,
skupina(57942/00)*

[Presuda konačna dana
06./07./2005.](#)

[Privremeno rješenje
CM/ResDH\(2015\)45](#)

U odnosu na istrage smrti iračkih državljana tijekom okupacije južnog Iraka koju su izvršile Oružane snage Ujedinjene Kraljevine, Ministarstvo obrane je 2010. godine uspostavilo istražni proces kao kombinaciju kaznenih istraga koje je provodio irački tim za povijesne optužbe (IHAT) i izvida u stilu istražnih radnji za utvrđivanje činjenica (nazvan „Istraga slučajeva sa smrtnim ishodom“) koje je

*UK / Al-Skeini i ostali
(55721/07)*

[Presuda konačna dana
07./07./2011.](#)

[Konačna rezolucija](#)

provodio umirovljeni sudac višeg suda i/ili sudski nadzor koji je provodio za to određeni sudac višeg suda. Nakon restrukturiranja IHAT-a 2012. godine, presudom Visokog suda iz 2013. godine utvrđeno je da je on dovoljno neovisan.

[CM/ResDH\(2016\)298](#)

Godine 2016. osnovan je Državni ured za istrage (SBI), neovisno izvršno tijelo za provedbu zakona, kako bi provodio istrage zločina koje su počinili visoki dužnosnici, suci i službenici za provedbu zakona te je započeo s radom 2018. godine. Unutar Ureda glavnog državnog odvjetnika, Odjel za postupovne smjernice u kaznenom postupku koji je u nadležnosti SBI-a, provodi postupovnu kontrolu istraga prije suđenja koje provodi SBI te je nadležan za kazneni progon u tim predmetima.

*UKR / Kaverzin, skupina
(23893/03)*

[Presuda konačna dana
15./08./2012.](#)

[Akcijski plan](#)

*UKR / Afanasyev,
skupina(38722/02)*

[Presuda konačna dana
05./07./2005.](#)

[Akcijski plan](#)

UKR / Belousov (4494/07)

[Presuda konačna dana
07./02./2014.](#)

[Odluka OM 2019](#)

2. PRIKLADNOST

Konvencija zahtijeva da se istrage provode na prikladan način. Istražna tijela trebaju biti stručna i imati ovlasti koje mogu dovesti do utvrđivanja svih relevantnih činjenica, kao i do identifikacije i, ako je prikladno, kažnjavanja odgovornih.

<p>Branitelj ljudskih prava (HRD) koji je osnovan 2003. godine, provodi civilni nadzor nad vojskom. HRD redovito nadzire mjesta lišavanja slobode koja su u nadležnosti Ministarstva obrane te je osnovao specijalizirani odjel za zaštitu prava vojnika koji, <i>inter alia</i>, razmatra njihove pritužbe i daje pravne savjete. Besplatna telefonska linija HRD-ovog ureda, otvorena 24 sata 7 dana u tjednu, omogućuje vojnicima i civilima prijavu bilo kojeg problema vezanog uz oružane snage.</p>	<p>ARM / Muradyan (11275/07)</p> <p>Presuda konačna dana 24./02./2017.</p> <p>Akcijski plan</p>
<p>Kako bi osigurao pravodobno prikupljanje forenzičkih dokaza, glavni državni odvjetnik izdao je 2014. godine upute o postupku koji treba primijeniti u slučaju zlostavljanja koje je navodno počinila policija. Tužitelja treba pregledati forenzički patolog u roku od 24 sata od pritužbe ili od trenutka kad je policija saznala da se takvo zlostavljanje moglo dogoditi. Incidenti se moraju prijaviti glavnom državnom odvjetniku i predsjedniku Tijela za istragu navoda i prigovora protiv policije. Godine 2017. zakonskim izmjenama predviđeno je da se takvi medicinski pregledi moraju provoditi u skladu s Priručnikom Istarskog protokola o učinkovitim istragama i dokumentiranju mučenja i drugog okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.</p>	<p>CYP / Khani Kabarra (24459/12)</p> <p>Presuda konačna 05./09./2018.</p> <p>Akcijski plan</p>
<p>Nakon reforme Ureda Glavnog državnog odvjetnika 2016. godine, njegov Odjel za borbu protiv mučenja dobio je zadatak provoditi istrage u složenim predmetima, nadzirati istrage koje provode područna državna odvjetništva, davati smjernice i pružati podršku svim nižim državnim odvjetnicima u pitanjima zlostavljanja koja uključuju sigurnosne snage. Nadalje, osnovano je specijalizirano državno odvjetništvo za borbu protiv organiziranog kriminala sa specijaliziranim odsjecima za borbu protiv mučenja kako bi istražilo slučajeve teškog zlostavljanja i mučenja. Državnim odvjetnicima u odjelima za borbu protiv mučenja dodijeljeni su u rad isključivo predmeti zlostavljanja i oni nisu uključeni u nikakav zajednički rad s policijom ili ostalim agencijama za provedbu zakona.</p>	<p>MDA / Corsacov, skupina (18944/02)</p> <p>Presuda konačna dana 04./07./2006.</p> <p>Konačna rezolucija CM/ResDH(2018)463</p> <p>MDA / Levinta (17332/03)</p> <p>Presuda konačna dana 16./03./2009.</p> <p>Akcijsko izvješće</p>
<p>Nakon presude koja se odnosila na incident sa smrtnim ishodom u kojem je sudjelovalo osoblje Kraljevske nizozemske vojske raspoređeno u inozemstvu, posebno imenovani odbor ocjenjivao je kazneni postupak koji je provela vojska u vezi s operacijama koje su uključivale vojno osoblje na područjima visokog rizika. Poduzete su mjere u vezi s konzultacijama i obukom, posebice osnivanje istražnih timova, poboljšanje komunikacije između zapovjednika, odreda vojne policije i državnih odvjetnika te su izrađene upute za korake koje treba poduzeti nakon upotrebe smrtonosne sile. Državno odvjetništvo izradilo je priručnik za istrage koji sadrži pregled ključnih pitanja i moguće pravce djelovanja za istrage tijekom vojnih operacija, radi poboljšanja, između ostalog, koordinacije s lokalnim kaznenopravnim tijelima i saveznicima u područjima vojnih operacija, prikupljanja dokaza i čuvanja evidencije.</p>	<p>NDL / Jaloud (47708/08)</p> <p>Presuda konačna dana 20./11./2014.</p> <p>Konačna rezolucija CM/ResDH(2018)47</p>
<p>Godine 2008. Ured pučkog pravobranitelja osnovao je posebnu jedinicu zaduženu za ispitivanje pritužbi na postupke službenika za provedbu zakona. Ministar unutarnjih poslova donio je 2012. godine uredbu o liječničkom pregledu osoba koje je policija uhitila. Glavni državni odvjetnik izdao je 2014. godine</p>	<p>POL / Dzwonkowski, skupina (46702/99)</p> <p>Presuda konačna dana</p>

Tematski informativni članak

<p>smjernice za postupke koji se odnose na smrti koje su uzrokovali i zlostavljanje koje su proveli policijski službenici ili drugi javni službenici.</p>	<p>12./04./2007. Konačna rezolucija CM/ResDH(2016)148</p>
<p>Godine 2015. državno odvjetništvo pri Visokom kasacijskom sudu donijelo je Strategiju za provođenje učinkovite istrage u predmetima zlostavljanja koje su počinili predstavnici države (policajci, osoblje kaznenih ustanova, žandari). Učinkovita prevencija i otkrivanje zlostavljanja u zatvoru također su poboljšani aktivnostima stručnog osposobljavanja i nadzorom intervencija koji provodi Nacionalna zatvorska uprava. Nadalje, doneseni su propisi o dokumentaciji i prijavljivanju medicinskih dokaza zlostavljanja.</p>	<p><i>ROM / Predica, skupina (42344/70)</i> Presuda konačna dana 07./09./2011. Konačna rezolucija CM/ResDH(2017)291</p>
<p>Potrebna marljivost i nepristranost istraga zlostavljanja koje je navodno počinila policija naglašene su u ustaljenoj sudskoj praksi Saveznog suda. Konkretno, što se tiče kantona Ženeva, 2008. godine osnovana je opća inspeksijska služba koja rješava pritužbe protiv pripadnika policije.</p>	<p><i>SUI / Dembele (74010/11)</i> Presuda konačna dana 26./09./2016. Konačna rezolucija CM/ResDH(2016)175</p>

3. BRZINA

Konvencija također zahtijeva da se istrage provedu brzo. Istražna tijela moraju moći reagirati i brzo pokrenuti istragu što je od presudne važnosti, osobito za osiguranje dokaza. Poseban izazov u ovom kontekstu predstavlja rizik mogućeg nastupanja zastare u odnosu na kaznena djela koja su predmet istrage (vidjeti odjeljak 3.a).

<p>Određeni su rokovi za završetak preliminarnih izvoda i istrage. Godine 2017. ukinuta je odredba o automatskoj obustavi kaznene istrage zbog njene duljine i uvedeni su ubrzani pravni lijekovi za žrtve i optuženike. U Planu daljnjeg djelovanja donesenom u srpnju 2017. godine predviđeno je više reformi kao što su specijalizirani državni odvjetnici za istragu pritužbi protiv zlostavljanje koje je počinila policija i automatsko prosljeđivanje svih tih pritužbi državnom odvjetništvu.</p>	<p><i>BGR / S.Z. (29263/12)</i></p> <p>Presuda konačna dana 03./06./2015.</p> <p>Akcijski plan</p>
<p>Prema Zakonu o državnom odvjetništvu iz 2007., kako bi spriječili prekomjerno duge istrage zlostavljanja koje su navodno počinili pripadnici policije, državni odvjetnici dužni su poduzeti postupovne korake u roku od 30 dana nakon podnošenja pritužbe. Sukladno Zakonu o kaznenom postupku iz 2010. godine, državni odvjetnici moraju odlučiti o osnovanosti kaznene prijave u roku od tri mjeseca. U slučaju kašnjenja, državni odvjetnik mora obavijestiti tužitelja i višeg državnog odvjetnika. Kako bi se spriječila proizvoljnost, Zakonom o kaznenom postupku 2013. godine uvedeno je pravo na žalbu višem državnom odvjetniku.</p>	<p><i>MKD / Jasar, skupina (69908/01)</i></p> <p>Presuda konačna dana 15./05./2007.</p> <p>Konačna rezolucija CM/ResDH(2018)72</p> <p><i>MKD / Kitanovski, skupina (15191/12)</i></p> <p>Presuda konačna dana 22./04./2015.</p> <p>Akcijski plan</p>
<p>Kako bi se osigurala brze istrage u slučaju smrtnog ishoda do kojeg je došlo jer su policijski službenici upotrijebili vatreno oružje, incident se mora prijaviti nadređenima, koji ga moraju evidentirati u pisanom obliku i u roku od 48 sati dostaviti te podatke državnom odvjetniku. Poboļšan je sustav dežurstva Državnog odjela za kriminalističko istraživanje kako bi se osigurao brz dolazak na mjesto incidenta. Sve istrage koje taj Odjel ne može provesti provodit će Ured za unutarnje istrage policije dotične regije ili pripadnici susjednih policijskih snaga.</p>	<p><i>NDL / Ramsahai (52391/99)</i></p> <p>Presuda konačna dana 15./05./2007.</p> <p>Konačna rezolucija CM/ResDH(2010)178</p>
<p>Što se tiče navodnog zlostavljanja civila i smrti koji su se dogodili tijekom operacija protuterorističkih snaga sigurnosti 1990-ih, u okružnici Ministarstva pravosuđa iz 2003. godine naglašena je potreba da državni odvjetnici (a ne pripadnici sigurnosnih snaga) brzo provode kaznene istrage. Godine 2003. ukinut je zahtjev ishoda administrativnog ovlaštenja za pokretanje kaznenih istraga protiv pripadnika sigurnosnih snaga u slučajevima navodnog zlostavljanja i mučenja.</p>	<p><i>TUR / Aksoy, skupina (21987/93)</i></p> <p>Presuda konačna dana 18./12./1996.</p> <p>Privremeno rješenje ResDH(2005)43</p> <p>Konačna rezolucija CM/ResDH(2019)51</p>
<p>Zakon o kaznenom postupku izmijenjen je 2016. godine kako bi se od državnih odvjetnika i sudaca zahtijevalo da daju prednost predmetima zlostavljanja radi ubrzanja istraga u svim takvim predmetima. Ministarstvo pravosuđa 2017. godine izdalo je okružnicu kojom se od državnih odvjetnika zahtijeva dovršetak istrage navodnih mučenja u roku od 180 dana, a prekomjerne uporabe sile u roku od 120 dana, te je odredilo rok od 370 dana za dovršetak kaznenog postupka povodom takvih kaznenih djela. Kašnjenja u postupku mogu dovesti do negativnih posljedica za buduće izgleda za promaknuće nadležnog državnog odvjetnika ili suca.</p>	<p><i>TUR / Bati, skupina (33097/96)</i></p> <p>Presuda konačna dana 03./09./2004.</p> <p>Akcijsko izvješće</p> <p><i>TUR / Aksoy, skupina (21987/93)</i></p>

[Presuda konačna dana 18./12./1996.](#)

[Konačna rezolucija CM/ResDH\(2019\)51](#)

Kako bi se ubrzao postupak izvida činjenica, uključujući izvide činjenica o smrti zatvorenika, poduzete su sljedeće mjere: imenovanje suca Visokog suda za predsjedavajućeg mrtvozornika koji će dati smjernice; imenovanje dodatnih mrtvozornika 2016. godine kako bi se popunila sva sudačka mjesta; dodjela složenijih izvida činjenica u rad sucima višeg stupnja; imenovanje novog savjetnika u savjetodavno vijeće mrtvozornika; manji broj odgoda, poboljšanje upravljanja predmetima i njihove dodjele u rad; imenovanje istražnog pomoćnog osoblja za mrtvozornike; uspostava mehanizma nadzora kako bi se osiguralo da istrage budu cjelovite i da se izjave daju brzo. U 2015. godini, nakon pregleda službe mrtvozornika, doneseno je, a do kraja 2016. prihvaćeno i provedeno 13 preporuka za poboljšanje učinkovitosti i smanjenje odgoda u postupcima izvida činjenica.

UK / McDonnell(19563/11)

[Presuda konačna dana 06./12./2016.](#)

[Konačna rezolucija CM/ResDH\(2016\)356](#)

3.a. Odnos između brzine i zastare

Kolegij državnog odvjetništva nadzire temeljitost provedene istrage, dok je 2018. godine donesen zakon kojim se ukida mogućnost uvjetnog otpusta u predmetima zlostavljanja kao jasan znak da se zlostavljanje neće tolerirati. U nacrt Zakona o kaznenom postupku ugrađen je sveobuhvatan sustav zaštitnih mjera, te on, *inter alia*, propisuje stroge rokove za prethodni postupak. U Kaznenom Zakonu planirano je ukidanje zastare za djela mučenja.

ARM / Muradyan (11275/07)

[Presuda konačna dana 24./02./2017.](#)

[Akcijski plan](#)

Kako bi se osiguralo da ne nastupi zastara u kaznenom postupku, od 2020. godine zastara se prekida nakon prvostupanjske presude za preostalo vrijeme trajanja postupka. Javnim službenicima za kazneno djelo mučenje ne mogu seizreći uvjetne osude. Stegovne istrage protiv policajaca i karabinjera pokreću se, provode se i okončavaju neovisno od kaznenog postupka koji se odnosi na iste činjenice i mogu se obustaviti do ishoda tog postupka.

ITA / Cestaro, skupina (6884/11)

[Presuda konačna dana 07./04./2015.](#)

[Akcijsko izvješće](#)

Kako bi se ispravile neučinkovite istrage upotrebe smrtonosne sile tijekom suzbijanja protuvladinih demonstracija u prosincu 1989. i u lipnju 1990, donesene mjere sastojale su se od sljedećeg: u ožujku 2012. godine ukinut je zakonski rok zastare za namjerna kaznena djela s protiv života i dopušten je nastavak istraga u tim predmetima. Osim toga, u Kaznenom Zakonu i Zakonu o kaznenom postupku iz 2014. godine istražnim vlastima su stavljena na raspolaganje pravna sredstva koja su im omogućila nadvladati svako odbijanje suradnje tijela koja imaju dokaze povezane s istragama.

ROM / Association "21 December 1989", skupina (33810/07+)

[Presuda konačna 28./11./2011.](#)

[Akcijski plan](#)

4. SUDJELOVANJE ŽRTVE I KONTROLA JAVNOSTI

Konvencija zahtijeva da žrtvama (ili njihovoj rodbini, ovisno o predmetu) bude dopušteno sudjelovanje u istragama smrti ili zlostavljanja koje su prouzročili pripadnici sigurnosnih snaga, u mjeri u kojoj je to potrebno, radi zaštite njihovih legitimnih interesa. Takvo bi sudjelovanje trebalo uključivati mogućnost njihovog uvida u istražni spis, iako ne automatski u sve elemente u njemu. U tom se kontekstu može pojaviti pitanje pravne pomoći. Drugo je pitanje nužnost obrazloženja odluka o obustavi istrage. Što se tiče nadzora javnosti u općenitijem smislu, imperativi osiguranja odgovornosti i održavanja povjerenja javnosti u odgovor vlasti zahtijevaju pomno pronalaženje ravnoteže između javnosti i povjerljivosti.

<p>Postupovna prava žrtava (kao što su: pravo na žalbu protiv odluka koje se odnose na prekid postupka, nepokretanje istrage od strane državnog odvjetnika, produljenje istrage; pravo biti informiran o stanju postupka i imati pristup preslikama akata i dokaza koji se nalaze u spisima tužitelja) uvedena su u Zakon o kaznenom postupku 2017. godine. Nadalje, smjernice Ureda glavnog državnog odvjetnika donesene 2018. godine predviđaju specifičnu pomoć žrtvama i svjedocima kaznenih djela.</p>	<p>ALB / Pihoni (74389/13)</p> <p>Presuda konačna dana 13./05./2018.</p> <p>Akcijski plan</p>
<p>Pravo žrtava na informacije u vezi s istragom koja je u tijeku uvedeno je u Zakon o kaznenom postupku 2014. godine, dajući im, u načelu, pravo uvida u materijale u spisu. Novo Međuagencijsko vijeće za borbu protiv mučenja i zlostavljanja naglasilo je važnost učinkovite pravne pomoći za žrtve. Nakon izmjena i dopuna donesenih 2018. godine i naknadne razjašnjavajuće odluke Ustavnog suda, protiv odluke državnog odvjetnika kojom nekome odbija dodijeliti "status žrtve" može se izjaviti žalba višem državnom odvjetniku i, na kraju, sudu u vezi sa svim vrstama kaznenih djela. U okviru državnog odvjetništva osnovana je Služba za koordinaciju žrtava i svjedoka kako bi podržala i zaštitila interese žrtava i svjedoka tijekom postupka.</p>	<p>GEO / Tsintsabadze, skupina (35403/06)</p> <p>Presuda konačna dana 18./03./2011.</p> <p>Akcijski plan</p>
<p>U odnosu na uporabu smrtonosne sile tijekom suzbijanja protuvladinih demonstracija u prosincu 1989. i u lipnju 1990., u kontekstu novih istraga, na internetskoj stranici državnog odvjetništva za obitelji žrtava redovito su se objavljivale ažurirane obavijesti o napretku. Uz to, pojačana je suradnja s podnositeljima zahtjeva te je postojala namjera ponovnog saslušanja svih oštećenih kako nova istraga bude odmicala.</p>	<p>ROM / Uduga "21 December 1989", skupina(33810/07+)</p> <p>Presuda konačna dana 28./11./2011.</p> <p>Akcijski plan</p>
<p>Zakon o kaznenom postupku iz 2005. predviđa sudjelovanje žrtava i automatsko pravo na sudsko preispitivanje ako državni odvjetnici odluče kazneno ne goniti slučajeve zlostavljanja koja su navodno počinili pripadnici sigurnosnih snaga.</p>	<p>TUR/ Ahmet Özkan i ostali (21689/93)</p> <p>Presuda konačna dana 10./11./2004.</p> <p>Privremeno rješenje CM/ResDH(2005)43</p>
<p>U odnosu na smrti iračkih državljana tijekom okupacije južnog Iraka koju su izvršile Oružane snage Ujedinjene Kraljevine, u istražni proces koji je bio kombinacija kaznenih istraga koje je provodio Irački tim za povijesne optužbe (IHAT) i izvida u stilu istražnih radnji za utvrđivanje činjenica (nazvan „Istraga u predmetima sa smrtnim ishodom“) bile su uključene i obitelji žrtava a pristup mu je imala i šira javnost. Godine 2016. Visoki sud utvrdio je načela koja treba razmotriti kad se procjenjuje, nakon IHAT-ove istrage, je li prikladno, razumno i razmjerno provoditi „Istragu u predmetima sa smrtnim ishodom“, dužno uzimajući u obzir ljudski trošak i vjerojatnost mogućnosti donošenja jasnog zaključka o okolnostima u kojima je neka osoba umrla.</p>	<p>UK/ Al-Skeini i ostali (55721/07)</p> <p>Presuda konačna dana 07./07./2011.</p> <p>Konačna rezolucija CM/ResDH(2016)298</p>

Tematski informativni članak

U vezi s kontrolom javnosti i informacijama obitelji žrtava u vezi s istragama smrti u Sjevernoj Irskoj tijekom operacija sigurnosnih snaga tijekom 1980-ih i 1990-ih, državno odvjetništvo prihvatilo je politiku prema kojoj treba navesti razloge za neprovođenje kaznenog progona, a te su odluke podložne sudskom preispitivanju. Nadalje, obiteljima žrtava stavljena je na raspolaganje pravna pomoć za zastupanje. Nakon što bude osnovano, novo jedinstveno neovisno istražno tijelo, Jedinica za povijesne istrage, također će od početka imati osoblje zaduženo za uključivanje najbliže rodbine u taj postupak.

*UK / McKerr,
skupina(28883/95)*

[Presuda konačna dana
04./08./2001.](#)

[Akcijski plan](#)

Ukrajinski Zakon o kaznenom postupku iz 2012. poboljšao je sudjelovanje žrtava, uključujući, *inter alia*, prava na: davanje objašnjenja i podnošenje dokaza; primanje informacija vezanih uz postupak; izvršenje uvida u materijale predmeta i pribavljanje preslika dokumenata; biti zastupljen; podnošenje zahtjeva i osporavanje odluka, radnji ili neaktivnost istražitelja, državnih odvjetnika ili sudaca; sudjelovanje u suđenju i ulaganje žalbi.

*UKR /
Gongadze(34056/02)*

[Presuda konačna dana
08./02./2006.](#)

[Akcijski plan](#)

5. ISTRAŽIVANJE POSEBNIH MOTIVA ZLOČINA

Da bi istrage smrti i zlostavljanja bile učinkovite, treba posebno voditi računa o istraživanju mogućih rasističkih ili ostalih diskriminatornih motiva. Ostali motivi, poput onih koji stoje iza napada na novinare ili druge pripadnike medija, mogu zahtijevati konkretan odgovor. Osiguravanje odgovarajuće istrage takvih motiva također može zahtijevati izmjene mjerodavnih kaznenih zakona.

<p>Godine 2011. izmijenjen je Kazneni Zakon na način da su rasistički ili ksenofobni motivi predviđeni kao otegotna okolnost kod ubojstva i tjelesne ozljede. Te odredbe omogućuju istražnim tijelima ispitati jesu li mogući rasistički motivi ishodište pretjerane upotrebe sile od strane snaga sigurnosti.</p>	<p><i>BGR / Nachova i ostali (43577/98)</i></p> <p>Presuda konačna dana 06./07./2005.</p> <p>Konačna rezolucija CM/ResDH(2017)97</p>
<p>Kako bi se poboljšala učinkovitost istraga diskriminacije i zločina iz mržnje u kontekstu nasilnih napada LGBTI aktivista i Jehovinih svjedoka tijekom marševa/okupljanja, 2010. godine proširen je mandat Pučkog pravobranitelja na privatne osobe: i pravne i fizičke osobe dužne su dostaviti informacije o djelima navodne diskriminacije u roku od 10 dana. Ako se ne poštuje naknadna preporuka Pučkog pravobranitelja, tužitelj ima pravo predmet proslijediti sudovima u skladu sa Zakonom o parničnom postupku. Godine 2018. u Kaznenom Zakonu povećane su kazne za zločine počinjene na diskriminacijskoj osnovi.</p>	<p><i>GEO / Identoba i ostali, skupina (73235/12)</i></p> <p>Presuda konačna dana 12./08./2015.</p> <p>Akcijski plan</p>
<p>Godine 2012., okružnicom upućenom pripadnicima policije, ravnatelj policije zatražio je da se pritužbe koje se odnose na rasističko ponašanje tretiraju prioritarno. U slijedećoj okružnici izdanoj 2014.godine, Ravnatelj policije naveo je obvezu policijskih vlasti da istraže moguće postojanje osnova koje se tiču nacionalnog podrijetla, vjere, seksualne orijentacije, dobi, invalidnosti ili bilo kojeg drugog diskriminatornog ponašanja u podlozi zlostavljanja osobe.</p>	<p><i>GRC / Makaratzis, skupina(50385/99)</i></p> <p>Presuda konačna dana 20./12./2004.</p> <p>Komunikacija vlade</p>
<p>Godine 2019. novi protokol o policijskim zadacima koji se odnosi na postupanje u predmetima zločina iz mržnje sadržavao je popis pokazatelja pristranosti, olakšavajući prepoznavanje te vrste kaznenog djela. Uspostavljena je i mreža stručnjaka za zločine iz mržnje. Nju čine službenici iz svake regionalne policijske uprave, na čelu sa službenikom u nacionalnom sjedištu. Osim što nadgledaju borbu protiv zločina iz mržnje, oni imaju zadatak organizirati redovitu obuku policijskih službenika. Nadalje, u svakoj policijskoj postaji moraju se imenovati „mentori“ kako bi pripadnicima policije pomogli u otkrivanju zločina iz mržnje.</p>	<p><i>HUN/Balázs, skupina(15529/12)</i></p> <p>Presuda konačna dana 14./03./2016.</p> <p>Akcijsko izvješće</p>
<p>U vezi s istragama rasno motiviranog zlostavljanja Roma, kazneni zakon od 2006. godine propisuje da je rasna motivacija zakonski otegotni čimbenik čiju pojavu u konkretnom predmetu vlasti moraju istražiti po službenoj dužnosti.</p>	<p><i>ROM / Barbu Anghelescu br.1 (46430/99)</i></p> <p>Presuda konačna dana 05./01./2005.</p> <p>Konačna rezolucija CM/ResDH(2016)150</p>
<p>Kazneni Zakon izmijenjen je 2015. - 2016. godine kako bi obuhvatio kaznenu odgovornost za zločine kojima su cilj novinari, poput ubojstva ili pokušaja ubojstva, uzimanja talaca, prijetnji nasiljem, namjernog oštećenja imovine. Uz to je pojačana kaznena odgovornost za ometanje zakonitih profesionalnih aktivnosti novinara.</p>	<p><i>UKR / Gongadze(34056/02)</i></p> <p>Presuda konačna dana 08./02./2006.</p> <p>Akcijski plan</p>

6. NEOVISAN NADZOR NAD ISTRAGAMA

Domaći sustav mora osigurati dostupnost neovisnog mehanizma za rješavanje pritužbi u vezi s provođenjem istrage. Stoga istražna tijela moraju donijeti obrazložene odluke za svoje postupke kako bi omogućila odgovarajući nadzor. Imajući na umu raznolikost nacionalnih pravnih sustava i različite uloge mjerodavnih institucija, navedeno može biti od veće ili manje važnosti, ovisno o državama: istražne smjernice i nadzor koji provode tijela kaznenog gonjenja; uloga istražnih sudaca; uloga ostalih državnih tijela, na primjer sudova ili nacionalnih institucija za ljudska prava/pučkog pravobranitelja; moguća uloga nacionalnog parlamenta ili parlamentarne strukture.

<p>Na odluku državnog odvjetnika o obustavi istrage dopuštena je žalba unutar državnog odvjetništva. Na raspolaganju je i sudsko preispitivanje u predmetima koji uključuju navode o teškim zločinima.</p>	<p><i>GEO / Gharibashvili(11830/03)</i></p> <p><u>Presuda konačna dana 29./10./2017.</u></p> <p><u>Konačna rezolucija CM/ResDH(2017)287</u></p>
<p>Godine 2017. u okviru Ureda pučkog pravobranitelja osnovan je Nacionalni istražni mehanizam koji je ovlašten prikupljati, evidentirati, procjenjivati i prosljeđivati nadležnim tijelima pritužbe u vezi s postupcima agenata za provedbu zakona i radnji pritvorskog osoblja u vezi sa zlostavljanjem, nezakonitom uporabom vatrenog oružja, nezakonitim ponašanjem s rasističkim motivom ili diskriminatornim postupanjem prema nekoj osobi. Štoviše, pučki pravobranitelj može odlučiti istražiti navode sam, <i>proprio motu</i>, ili na zahtjev, ili ih prosljediti nadležnom stegovnom tijelu. Pučki pravobranitelj također može zahtijevati ponavljanje upravne istrage u predmetima u kojima je Europski sud utvrdio kako je početna istraga bila neučinkovita.</p>	<p><i>GRC / Makaratzis, skupina(50385/99)</i></p> <p><u>Presuda konačna dana 20./12./2004.</u></p> <p><u>Akcijsko izvješće</u></p>
<p>U siječnju 2011. godine uspostavljena je baza podataka o svim kaznenim postupcima koji su u tijeku. Ona služi kao alat za jačanje državnoodvjetničkog nadzora nad kaznenim postupkom. Uz to, 2010. godine glavni državni odvjetnik donio je odluku s ciljem povećanja državnoodvjetničkog nadzora u kaznenom postupku koji se odnosi na kaznena djela koja su navodno počinili državni službenici te je izradio metodološke smjernice o toj temi. Kako bi osigurao brzinu istraga, Ured glavnog državnog odvjetnika redovito procjenjuje mjerodavne statističke podatke i određuje red prvenstva određenih vrsta istraga. Od 2010. godine istragama protiv državnih dužnosnika uvijek se dodjeljuje prioritetni status radi pojačanog nadzora.</p>	<p><i>LVA/Holodenko, skupina(17215/07)</i></p> <p><u>Presuda konačna dana 04./11./2013.</u></p> <p><u>Konačna rezolucija CM/ResDH(2018)382</u></p>
<p>Godine 2018. u Uredu pučkog pravobranitelja osnovano je tijelo za reviziju u čijem članstvu su i neovisni članovi iz civilnog društva. Zadaća mu je nadgledati i preispitivati postupke usmjerene na istragu i pozivanje na odgovornost agenata za provedbu zakona za sve nezakonite radnje koje predstavljaju zlostavljanje.</p>	<p><i>MKD / El-Masri (39630/09)</i></p> <p><u>Presuda konačna dana 13./12./2012.</u></p> <p><u>Konačna rezolucija CM/ResDH(2019)369</u></p>
<p>Godine 2006, nakon nedostataka u istrazi ubojstva novinara, ciparskog Turčina, ojačana je uloga glavnog državnog odvjetnika u policijskim istragama te je ovlašten za nadzor ili usmjeravanje istraga koje provodi Glavno ravnateljstvo policijskih snaga, ako to smatra potrebnim.</p>	<p><i>TUR / Adali (38187/97)</i></p> <p><u>Presuda konačna dana 12./10./2005.</u></p> <p><u>Konačna rezolucija CM/ResDH(2010)12</u></p>

7. ODŠTETA ZA ŽRTVE

Države bi trebale poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi uspostavile dostupne i učinkovite mehanizme koji osiguravaju da žrtve teških kršenja ljudskih prava dobiju brzu i odgovarajuću odštetu za pretrpljenu štetu¹. Različiti oblici odštete navedeni u nastavku, poput novčane naknade i formalnih isprika, mogu korisno dopuniti obvezu država da ponovno pokrenu/nastave/ne prekidaju istrage, uključujući i u situacijama kada se ta obveza ne može uspješno ispuniti.

Nakon neučinkovitih istraga ratnih zločina i utvrđenja Europskog suda u predmetu *B. i ostali*, podnositelji zahtjeva zatražili su ponavljanje osporenog postupka radi naknade štete. U ponovljenom postupku svakom podnositelju zahtjeva dosuđeno je oko 30.000 EUR na ime nematerijalne štete zbog emocionalne patnje uslijed smrti njihovog rođaka u rukama državnih agenata. Nadalje, u predmetu *M. i ostali*, podnositelji zahtjeva, prije presude Europskog suda, zatražili su ponavljanje građanskog postupka nakon domaće presude kojom je pojedinac proglašen krivim za ratne zločine na temelju zapovjedne odgovornosti, uključujući ubojstvo rodbine podnositelja zahtjeva. Domaći sudovi dosudili su oko 30.000 EUR svakome od njih, na ime nematerijalne štete zbog emocionalne patnje uslijed smrti njihovog rođaka u rukama državnih agenata.

CRO / Skendžić i Krznarić, skupina (16212/08)

[Presuda konačna dana 20./04./2011.](#)

[Akcijski plan](#)

Nakon što je policija tijekom nasilnih demonstracija nakon parlamentarnih izbora 2009. godine upotrijebila prekomjernu silu, vlada i parlament izrazili su žaljenje zbog neprimjerene reakcije nacionalnih tijela za provedbu zakona i sudstva nakon pobijanih događaja. Nadalje, osnovan je poseban vladin odbor za dodjelu naknada identificiranim civilnim žrtvama na nacionalnoj razini. Ova se naknada nije smatrala nadomjeskom za naknadu novčane ili nenovčane štete koju bi im domaći sudovi mogli dodatno dosuditi.

MDA / Taraburca, skupina(18919/10)

[Presuda konačna dana 06./03./2012.](#)

[Konačna rezolucija CM/ResDH\(2018\)464](#)

S obzirom na činjenicu da je nastupila zastara u odnosu na prigovor podnositelja zahtjeva zbog zlostavljanja u kontekstu izručenja CIA-e, ministar vanjskih poslova uputio je godine 2018. u ime vlade pisanu ispriku podnositelju zahtjeva izražavajući bezrezervno žaljenje zbog silne patnje i štete koja mu je nanesena kao rezultat nepropisnog ponašanja vlasti. Godine 2018. domaći su građanski sudovi prihvatili zahtjev podnositelja zahtjeva za naknadu nematerijalne štete u simboličnom iznosu od jednog eura, čime su službeno priznali kako su se pobijane činjenice dogodile.

MKD / El-Masri (39630/09)

[Presuda konačna dana 13./12./2012.](#)

[Konačna rezolucija CM/ResDH\(2019\)369](#)

Što se tiče kršenja utvrđenih u kontekstu borbe protiv terorizma, uglavnom na jugoistoku Turske, tijekom izvanrednog stanja između 1987. i 2002. godine, podnositelji zahtjeva dobili su priliku potraživati naknadu pred posebnom komisijom za naknadu ili pred upravnim sudovima na temelju novog Zakona o naknadi iz 2004. godine koji je predviđao pravo na naknadu na temelju odgovornosti države za gubitke prouzročene u borbi protiv terorizma. Taj je zakon dopunio i dao precizniji učinak odgovornosti države za štetu nastalu upravnim aktima, kao poseban *lex temporalis*, propisavši kako su odredbe tog zakona retroaktivno primjenjive na događaje koji su se dogodili nakon 1987., a prije 2004. godine.

TUR / Aksoy, skupina (21987/93)

[Presuda konačna dana 18./12./1996.](#)

[Konačna rezolucija CM/ResDH\(2019\)51](#)

¹Vidi osobito Smjernicu XVI., Odbor ministara, Smjernica za iskorjenjivanje nekažnjivosti za teške povrede ljudskih prava ([Guidelines on Eradicating Impunity for Serious Human Rights Violations](#)), koju je donio Odbor ministara 30. ožujka 2011. na 110. sastanku zamjenika ministara.

DODATAK – INDEKS PREDMETA

<i>ALB / Pihoni (74389/13)</i>	3, 10	<i>MKD / Kitanovski, skupina (15191/12)</i>	8
<i>ARM / Muradyan (11275/07)</i>	6, 9	<i>NDL / Jaloud (47708/08)</i>	6
<i>ARM / Virabyan (40094/05)</i>	3	<i>NDL / Ramsahai (52391/99)</i>	8
<i>BGR / Nachova i ostali (43577/98)</i>	12	<i>POL / Dzwonkovski, skupina (46702/99)</i>	7
<i>BGR / S.Z. (29263/12)</i>	8	<i>ROM / Association "21 December 1989", skupina (33810/07+)</i>	9, 10
<i>CRO / Mader (56185/07)</i>	3	<i>ROM / Barbu Anghelescu br.1 (46430/99)</i>	4, 12
<i>CRO / Skendžić i Krznarić, skupina (16212/08)</i> ..	14	<i>ROM / Predica, skupina (42344/70)</i>	7
<i>CYP / Khani Kabarra (24459/12)</i>	6	<i>RUS / Khashiyev i Akayeva, skupina (57942/00)</i> ..	4
<i>CYP / Shchukin i ostali (14030/03)</i>	3	<i>SUI / Dembele (74010/11)</i>	7
<i>CZE / Eremiasova i Pechova 23944/04)</i>	3	<i>SVN / Franciska Stefancic (58349/09)</i>	4
<i>GEO / Gharibashvili (11830/03)</i>	13	<i>SVN / Matko (43393/98)</i>	4
<i>GEO / Identoba i ostali, skupina (73235/12)</i>	12	<i>TUR / Adali (38187/97)</i>	13
<i>GEO / Tsintsabadze, skupina (35403/06)</i>	4, 10	<i>TUR / Ahmet Özkan i ostali (21689/93)</i>	10
<i>GER / Hentschel i Stark (47274/15)</i>	4	<i>TUR / Aksoy, skupina (21987/93)</i>	8, 9, 14
<i>GRC / Makaratzis, skupina (50385/99)</i>	12, 13	<i>TUR / Bati, skupina (33097/96)</i>	8
<i>HUN / Balázs, skupina (15529/12)</i>	12	<i>UK / Al-Skeini i ostali (55721/07)</i>	5, 10
<i>ITA / Cestaro, skupina (6884/11)</i>	9	<i>UK / McDonnell (19563/11)</i>	9
<i>LVA / Balajevs (8347/07)</i>	4	<i>UK / McKerr, skupina (28883/95)</i>	11
<i>LVA / Holodenko, skupina (17215/07)</i>	4, 13	<i>UKR / Afanasyev, skupina (38722/02)</i>	5
<i>MDA / Corsacov, skupina (18944/02)</i>	6	<i>UKR / Belousov (4494/07)</i>	5
<i>MDA / Levinta (17332/03)</i>	6	<i>UKR / Gongadze (34056/02)</i>	11, 12
<i>MDA / Taraburca, skupina (18919/10)</i>	14	<i>UKR / Kaverzin, skupina (23893/03)</i>	5
<i>MKD / El-Masri (39630/09)</i>	13, 14		
<i>MKD / Jasar, skupina (69908/01)</i>	8		